

ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА»

Пилаєва Т.В.,

кандидат педагогічних наук,

м.Харків, Україна

Для сучасного етапу розвитку суспільства характерні зміни, які викликані глобалізацією, створенням інформаційного суспільства, розвитком технологій. Все це призводить до пошуку нових форм здобуття освіти, однією з яких є дистанційна освіта. Вважається, що дистанційна освіта покликана надати всім категоріям громадян рівні можливості в реалізації права людини на освіту незалежно від статі, раси, національності, соціального та майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання [1].

Термін «дистанційна освіта» вперше з'явився у першому випуску журналу Британського Відкритого університету «Teaching at a Distance», міжнародному журналі «About Distance Education», в назві австралійського журналу «Distance Education», канадського журналу «Journal of Distance Education» та американського журналу «American Journal of Distance Education». Формальне визнання терміну дистанційна освіта відбулось у 1982 р., коли термін «кореспондентське» було замінено на «дистанційне» в назві Міжнародної конференції з дистанційної освіти у Ванкувері, Канада, та згодом Міжнародна Рада з кореспондентської освіти змінила свою назву на Міжнародну Раду з дистанційної освіти [2, с. 30].

За твердженням Д. Шелла «дистанційна освіта вміщує в собі цікавий парадокс: вона впевнено затвердила своє існування, але не в змозі визначити, що вона таке» [5, с. 25]. Проте відсутність консенсусу щодо її визначення не заважає дистанційній освіті «чудово функціонувати без будь-якої теорії».

У науковій літературі можна зустріти значну кількість дефініцій терміну «дистанційна освіта». Зауважимо, що багато визначень, запропонованих ученими, не повною мірою висвітлюють зміст даного явища. Недоліком

більшості визначень є те, що вони висвітлюють лише певний бік цього багатогранного явища.

Відомий ірландський дослідник Д. Кіган, узагальнюючи визначення дистанційної освіти, сформулював її найбільш характерні ознаки:

1. Постійне відокремлення педагога від студента протягом усього навчального процесу.

2. Заклади дистанційної освіти самостійно визначають її організаційну структуру, здійснюють планування, розробляють навчальний матеріал, забезпечують ним студентів.

3. Широке використання технічних засобів навчання (друкарських, аудіо, відео засобів, комп'ютерів), що забезпечує прямий та зворотний зв'язок викладачів та студентів, донесення змісту курсу до користувача.

4. Відсутність постійних навчальних груп протягом усього навчального процесу, завдяки чому студентів навчають поодинці, а не в групах, що зумовлює необхідність персональних дидактичних зустрічей [3].

Крім цього, Д. Кіган вказує на існування таких характеристик дистанційної освіти, як: застосування значної кількості технічних засобів у порівнянні з очним навчанням; індивідуалізація навчального процесу [4].

Характеристики, перераховані Д. Кіганом, є головними у загальній концепції дистанційної освіти. Відокремленість викладача від студента спонукає останнього до самостійного навчання. Для дистанційної освіти характерним є те, що існує певний навчальний заклад, який планує самостійне навчання студента, навчальний процес здійснюється переважно за допомогою сучасних технічних засобів. Навчальний заклад створює умови для ефективної взаємодії студента і викладача та студентів між собою засобами Інтернету. В цілому студент навчається самостійно, і це автор характеризує як індивідуалізацію навчання.

Диференціація поняття «дистанційна освіта» змінювалась з роками, оскільки його зміст пов'язаний із використанням технічних засобів і можливостей, які удосконалюються з часом.

У своєму дисертаційному дослідженні О. Андрєєв зауважує, що дистанційна освіта – це «система, в якій реалізується процес дистанційного навчання, який здійснюється індивідуумом для досягнення та підтвердження освітнього цензу» [1, с. 42].

Інститут дистанційного навчання трактує дистанційну освіту як освіту, яка здійснюється переважно за допомогою дистанційних освітніх технологій, форм, методів і засобів навчання, а також з використанням інформації та освітніх масивів мережі Інтернет.

Російський портал відкритої освіти визначає її як форму здобуття освіти, яка здійснюється переважно за допомогою дистанційних освітніх технологій, форм, методів і засобів навчання, а також з використанням інформації та освітніх масивів мережі Інтернет.

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні вказано, що це форма навчання, рівноцінна очній, вечірній, заочній та екстернату, яка реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання.

Значна кількість визначень дистанційної освіти засновані на засобах доставки навчальних матеріалів, у яких процеси викладання та навчання розділені у просторі та часі, а технології відіграють важливу роль у наданні засобів передачі знань. Незважаючи на те, що дистанційна освіта, безсумнівно, залежить від комунікаційних технологій, вона є чимось більшим, ніж просто технологією. Швидше, дистанційна освіта – це глобальна система передачі знань; і вона може бути визначена як планове навчання, яке, як правило, відбувається далеко від місця викладання, потребує особливої методики розробки навчальних посібників, особливої стратегії викладання, особливих засобів комунікації за допомогою електронних чи інших технологій, рівно як і спеціальних організаційних та адміністративних рішень.

Ми вважаємо, що під дистанційною освітою треба розуміти форму здобуття освіти, яка відбувається при фізичному розділенні суб'єктів освітнього процесу у просторі та часі, потребує певної методики розробки

навчальних посібників і певної стратегії викладання з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій дистанційного навчання.

Дистанційне навчання реалізується завдяки технологіям дистанційної освіти, під якими слід розуміти технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді.

Вибір будь-якої технології для дистанційної освіти обумовлюється матеріальними та технічними можливостями навчального закладу та готовністю до навчання потенційних користувачів (стартовий рівень, наявність технічних можливостей, тощо). Для оптимального планування та корекції навчального процесу важливо знати переваги та результативність кожної технології.

Накопичений досвід використання дистанційної освіти в сучасному світі свідчить про те, що вона освіта має свої переваги і недоліки. Перевагами дистанційної освіти є: можливість для кожної людини незалежно від її національності, місця проживання та стану здоров'я, елітарності і матеріальної забезпеченості, отримати диплом будь-якого вищого навчального закладу в будь-якій точці світу; студент може вибрати будь-який з курсів навчання, самостійно планувати час, місце і тривалість занять; заощаджувати кошти на навчання та транспорт; дозволяє задавати для кожного зручний темп роботи, підлаштовувати його під свій життєвий ритм і особисті обставини і потреби. Дистанційна освіта має певні недоліки: відсутність безпосереднього особистого контакту між студентом і викладачем, що значно звужує спілкування; необхідна наявність низки умов – жорстка самодисципліна, самостійність і свідомість студента, від яких безпосередньо залежить результат навчання; необхідна наявність сучасного технічного обладнання, оскільки потрібен постійний доступ до джерел інформації; студент може відчувати брак практичних занять; у дистанційній освіті основа навчання переважно письмова.

Для багатьох студентів відсутність можливості викласти свої думки на словах може негативно вплинути на засвоєння знань.

Таким чином, дистанційна освіта має ряд суттєвих переваг у порівнянні з традиційними формами отримання знань: передові освітні технології, комплексне програмно-методичне забезпечення, індивідуальний характер навчання, демократичні контакти «студент – викладач», гнучка система консультування, широка доступність для всіх верств населення, відсутність необхідності часто відвідувати освітній заклад, наближення процесу навчання до місця перебування студента.

Як **висновок** можна зазначити, що дистанційну освіту слід розглядати як форму здобуття освіти, яка відбувається при фізичному розділенні суб'єктів освітнього процесу у просторі та часі, потребує певної методики розробки навчальних посібників і певної стратегії викладання з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій дистанційного навчання.

Література

1. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях : дис.... доктора пед. наук : 13.00.02 / Андреев Александр Александрович. – М., 1999. – 306 с.
2. Корсунська Н. О. Дистанційне навчання: підходи до реалізації / Н. О. Корсунська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вінниця, 2000. – С. 29–32.
3. Keegan D. Foundations of distance education / D. J. Keegan. – London and New York : Routledge. 3rd revised edition, 1996. – 224 p.
4. Keegan D.J. On defining distance education / D. J. Keegan // Distance Education. – 1980. – № 1(1). – P. 13–26.
5. Shale D. Toward a reconceptualization of distance education / D. Shale // The American Journal of Distance Education. – 1988. – Vol. 2(3). – P. 25–35.